

Władysław Anders 1892–1970

Fot. Czesław Datka, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Generał broni Wojska Polskiego. Podczas wojny obronnej w 1939 roku dowodził Nowogródzką Brygadą Kawalerii w bitwie pod Mławą, a następnie Grupą Operacyjną Kawalerii swojego imienia, z którą stoczył ciężkie walki przeciwko Niemcom w okolicach Tomaszowa Lubelskiego. Przebijając się na Węgry, 29 września, w okolicach Sambora generał Anders został ranny, po czym dostał się do niewoli sowieckiej. Został uwolniony po wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej i mianowany dowódcą Polskich Sił Zbrojnych w ZSRS.

Na skutek bardzo ciężkich warunków bytowych zdecydował o ewakuacji polskich żołnierzy i cywilów do Iranu (lato 1942 roku). Został dowódcą Armii Polskiej na Wschodzie, którą przekształcono w 2 Korpus Polski. Dowodził nim w kampanii włoskiej (m.in. w bitwie o Monte Cassino).

Po zakończeniu wojny pozostał na emigracji. 26 września 1946 roku Prezydent RP mianował go Generalnym Inspektorem Sił Zbrojnych i Naczelnym Wodzem. Tego samego dnia decyzją Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej, został pozbawiony polskiego obywatelstwa.

Był bardzo aktywny politycznie. 4 sierpnia 1954 roku na skutek konfliktu z Augustem Zaleskim (Prezydentem RP na uchodźstwie) został zwolniony z zajmowanych stanowisk i przeniesiony w stan spoczynku. W odpowiedzi gen. Anders wszedł do Rady Trzech (był to kolegalny, niekonstytucyjny organ opozycyjny w stosunku do Rządu Rzeczypospolitej Polskiej na Uchodźstwie).

Zmarł 12 maja 1970 roku w Londynie. Został pochowany wśród swoich żołnierzy na Polskim Cmentarzu Wojennym na Monte Cassino, we Włoszech.

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

niepodległa

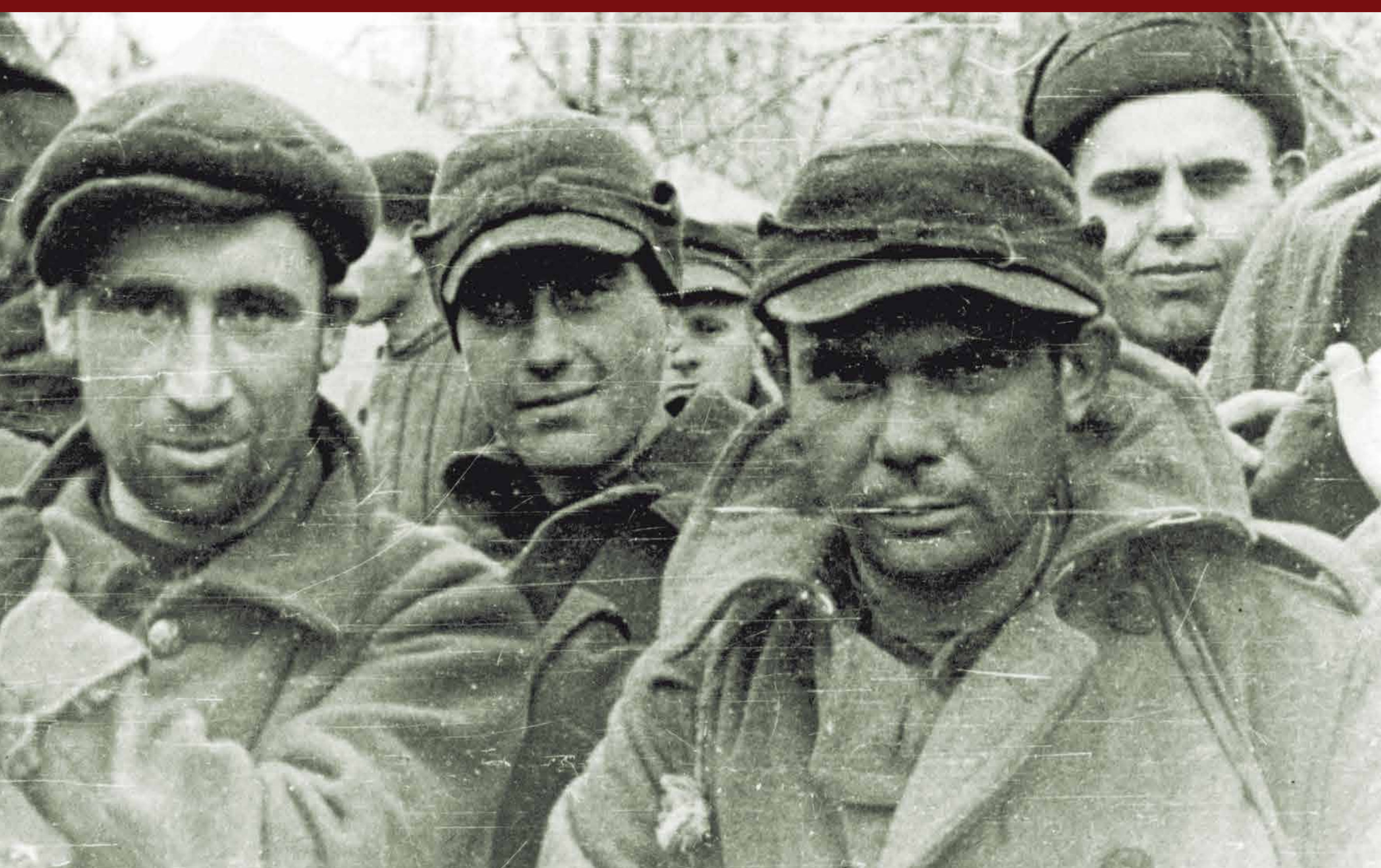

Muzeum Historyczne w Lublinie

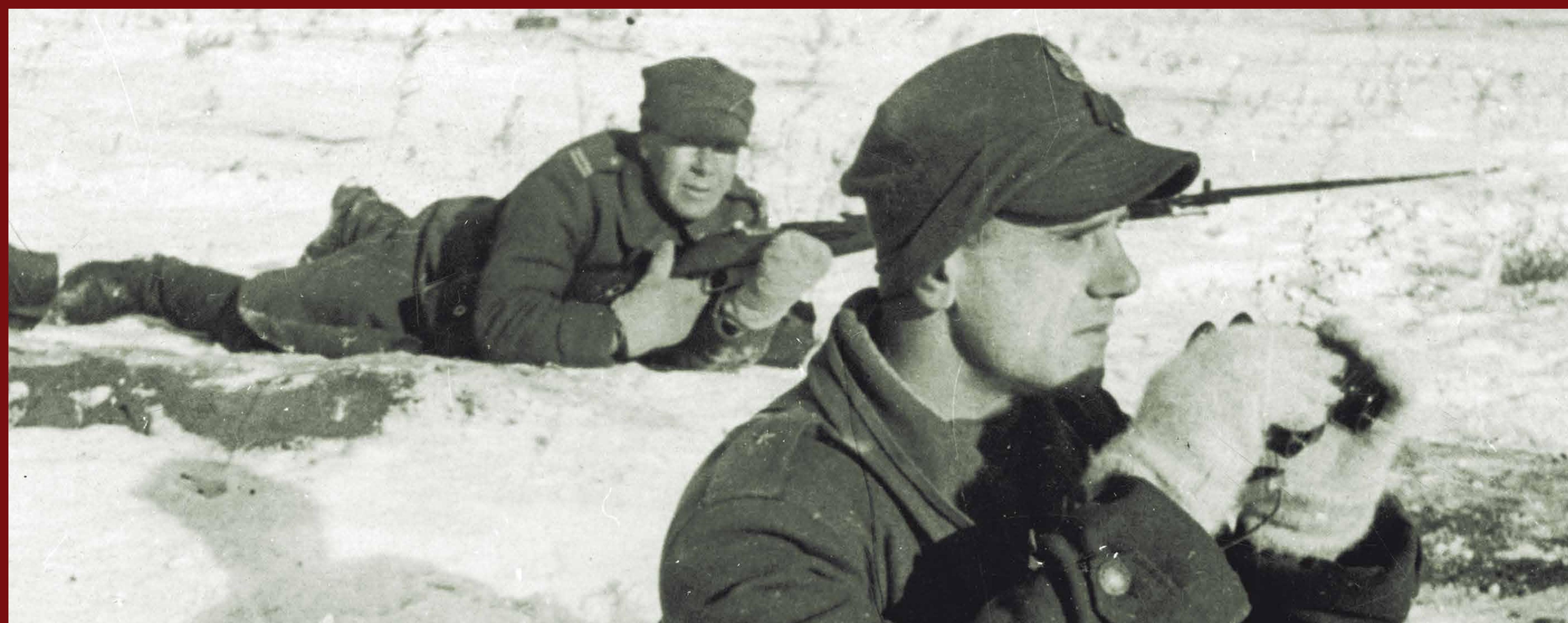
Wystawa zrealizowana w ramach projektu pn. Trzech generałów — wystawa plenerowa z katalogiem, dofinansowanego ze środków Biura „Niepodległa” w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

Polskie Siły Zbrojne w ZSRS

VIII 1941—IX 1942

Polacy zgłaszający się do Armii Polskiej w ZSRS, fot. Czesław Datka, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Ćwiczenia strzeleckie, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Obóz Armii Polskiej w ZSRS, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Defilada, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

A 2

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

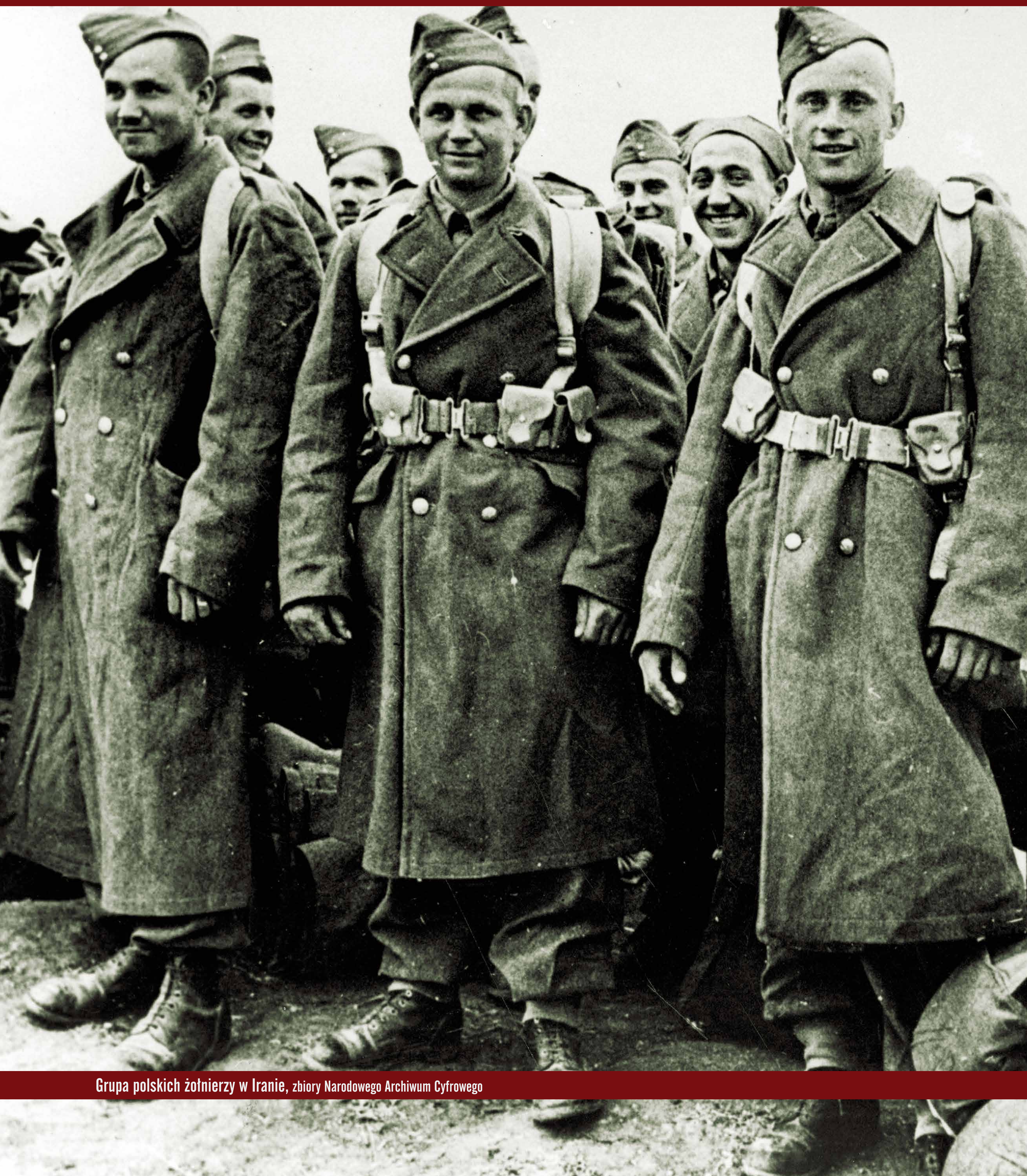
niepodległa

Muzeum Historyczne w Lublinie

Wystawa zrealizowana w ramach projektu pn. Trzech generałów — wystawa plenerowa z katalogiem, dofinansowanego ze środków Biura „Niepodległa” w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

Bliski Wschód IX 1942—XII 1943

Grupa polskich żołnierzy w Iranie, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Dzieci z Junackiej Szkoły Powszechnej w trakcie posiłku, Palestyna, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Przejazd przez pustynię, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

A 3

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

niepodległa

Muzeum Historyczne w Lublinie

Wystawa zrealizowana w ramach projektu pn. Trzech generałów — wystawa plenerowa z katalogiem, dofinansowanego ze środków Biura „Niepodległa” w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

2 Korpus Polski pod Monte Cassino 11–18 V 1944

Fot. archiwum Mariana Zimnala, zbiory Imperial War Museums

Transport rannego, fot. archiwum Grażyny Rutowskiej, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Ruiny klasztoru, fot. Grażyna Rutowska zbiory NAC

Patrol 12 Pułku Ułanów Podolskich, fot. archiwum Mariana Zimnala, zbiory Imperial War Museums

Żołnierze 3 Dywizji Strzelców Karpackich, fot. archiwum Mariana Zimnala, zbiory Imperial War Museums

Ankona 18 VII 1944

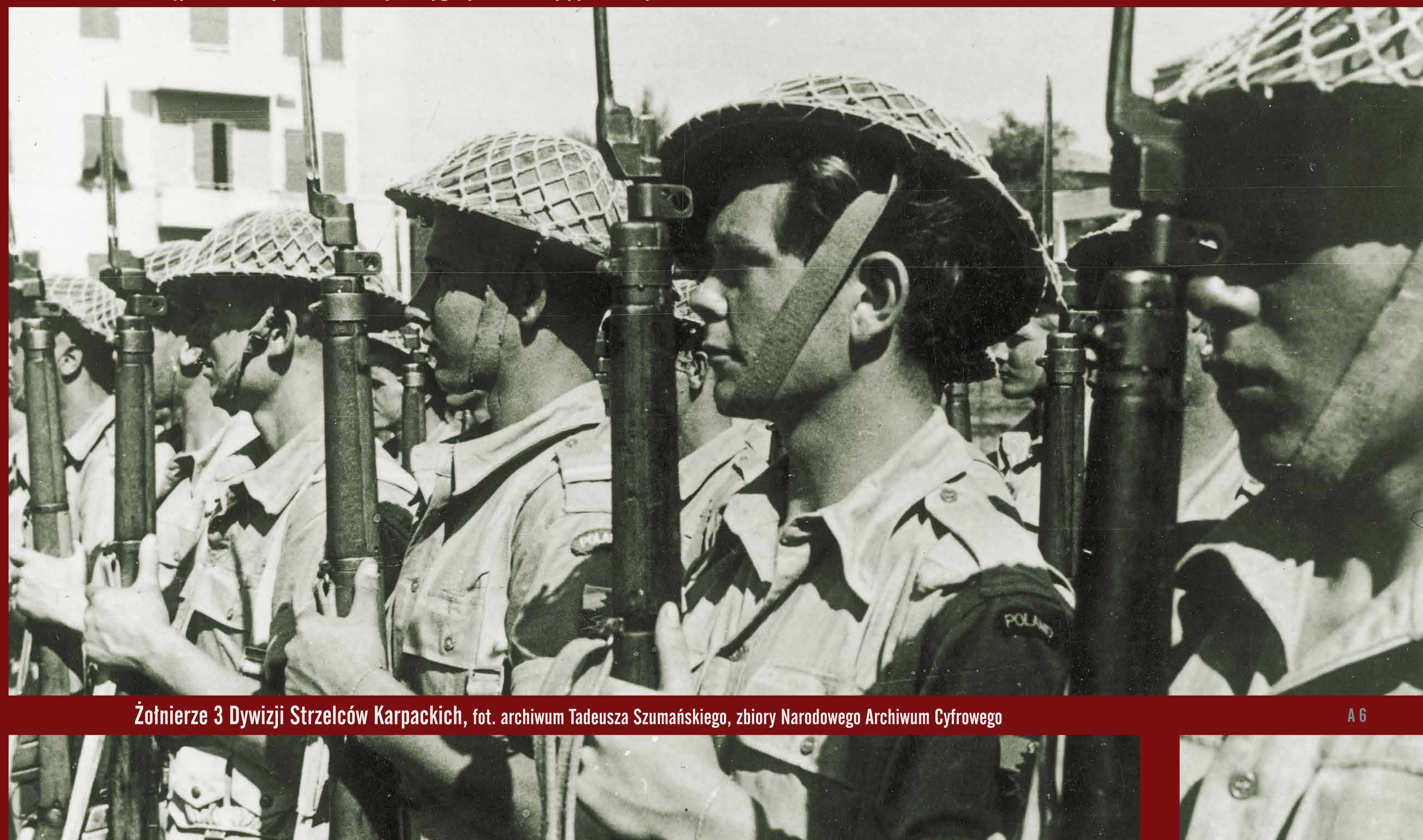
Żołnierze 2 Korpusu Polskiego, fot. archiwum Tadeusza Szumańskiego, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Zastępca dowódcy Samodzielnej 2 Brygady Pancernej ppłk Władysław Bobiński, fot. archiwum Tadeusza Szumańskiego, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Zniszczone niemieckie działo pancerne StuG III, fot. archiwum Tadeusza Szumańskiego, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Żołnierze 3 Dywizji Strzelców Karpackich, fot. archiwum Tadeusza Szumańskiego, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Walki w Apeninach X—XII 1944

Ciężarówka Ford V8 z Samodzielnej 2 Brygady Pancernej, fot. archiwum Tadeusza Szumańskiego, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Zniszczony czołg kpt. Ozgi z 4 Pułku Pancernego, fot. archiwum Tadeusza Szumańskiego, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Żołnierze z 4 Pułku Pancernego „Skorpion” przy czołgu M4 Sherman, fot. archiwum Tadeusza Szumańskiego, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Bolonia 21 IV 1945

Żołnierze 5 Kresowej Dywizji Piechoty witani przez ludność, fot. archiwum Tadeusza Szumańskiego, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Żołnierze 1 Pułku Ułanów Krechowieckich, Bolonia, fot. archiwum Tadeusza Szumańskiego, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

General Anders rozmawia z żołnierzami, fot. archiwum Tadeusza Szumańskiego, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Żołnierze z 4 Pułku Pancernego „Skorpion” przed defiladą, Bolonia, fot. archiwum Tadeusza Szumańskiego, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Stanisław Maczek 1892–1994

Fot. Czesław Datka, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Generał broni Wojska Polskiego. Podczas kampanii wrześniowej w 1939 roku dowódca (w stopniu pułkownika) 10 Brygady Kawalerii (pierwszej polskiej jednostki pancerno-motorowej), która brała udział w bitwach pod Jordanowem, Łańcutem, Rzeszowem i Lwowem. 19 września jednostka przekroczyła granicę węgierską i została rozwiązana.

21 października 1939 roku płk Maczek przedostał się do Francji, gdzie został awansowany do stopnia generała brygady i otrzymał zadanie odtworzenia 10. Brygady Kawalerii Pancernej.

Po agresji Niemiec na Francję jednostka brała udział w walkach obronnych w Szampanii. Po wyczerpaniu paliwa i amunicji Brygada została rozformowana.

21 września dotarł do Wielkiej Brytanii. Został mianowany dowódcą 2 Brygady Strzelców, przekształconej w 10 Brygadę Kawalerii Pancernej, a następnie w 1 Dywizję Pancerną.

1 sierpnia 1944 roku Dywizja została przewieziona do Normandii. W składzie 2 Korpusu Kanadyjskiego Polacy brali udział w bitwie pod Falaise, a w kolejnych miesiącach wyzwolali miasta na terenie Belgii i Holandii.

4 maja 1945 roku Dywizja zajęła niemiecką bazę Kriegsmarine w Wilhelmshaven, gdzie zakończyła swój szlak bojowy.

26 września 1946 roku generał Maczek, decyzją Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej, został pozbawiony polskiego obywatelstwa.

Po demobilizacji pozostał na emigracji w Edynburgu. Pozbawiony środków do życia, podjął pracę jako sprzedawca i barman. Zmarł w wieku 102 lat w Edynburgu. Został pochowany na polskim cmentarzu wojskowym w Bredzie.

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Niepodległa

Muzeum Historyczne w Lubinie

Wystawa zrealizowana w ramach projektu pn. Trzech generałów — wystawa plenerowa z katalogiem, dofinansowanego ze środków Biura „Niepodległa” w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

10 Brygada Kawalerii 30 X 1938–19 IX 1939

Na zdjęciu żołnierze podczas postoju w Jurgowie oraz tankietka TK-3 i z lewej samochód terenowy Polski Fiat 508 Łazik, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

M 2

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Niepodległa

Muzeum Historyczne w Lubinie

Wystawa zrealizowana w ramach projektu pn. Trzech generałów — wystawa plenerowa z katalogiem, dofinansowanego ze środków Biura „Niepodległa” w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

Kampania wrześniowa 1–19 IX 1939

Żołnierze 10 Brygady Kawalerii po przekroczeniu granicy polsko-węgierskiej, fot. FORTEPAN / Berkó Pál

M 3

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

niepodległa

Muzeum Historyczne w Lubinie

Wystawa zrealizowana w ramach projektu pn. Trzech
generałów — wystawa plenerowa z katalogiem,
dofinansowanego ze środków Biura „Niepodległa”
w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

10 Brygada Kawalerii Pancernej we Francji

XI 1939—18 VI 1940

Kolumna czołgów Renault R-35 z 1 Batalionu Czołgów 10 Brygady Kawalerii Pancernej, czerwiec 1940 roku, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Ciągniki opancerzone Renault UE 1931, fot. Czesław Datka, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

M 4

1 Dywizja Pancerna 1942–1947

Czołg dowodzenia generała Maczka — Cromwell Command — podczas ćwiczeń w Scarborough, w lipcu 1944 roku, fot. Czesław Datka, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

M 5

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

niepodległa

Muzeum Historyczne w Lubinie

Wystawa zrealizowana w ramach projektu pn. Trzech generałów — wystawa plenerowa z katalogiem, dofinansowanego ze środków Biura „Niepodległa” w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

Normandia VII 1944

Sherman 1 Dywizji Pancernej w porcie Mulberry, fot. Harrison, zbiory IWM

Porzucone niemieckie działo kalibru 88 mm, fot. Wilkes, zbiory IWM

Wyładunek czołgów 1 Dywizji Pancernej w sztucznym porcie Mulberry w Arromanches, 26–28 lipca 1944 roku, fot. Harrison, zbiory Imperial War Museums

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

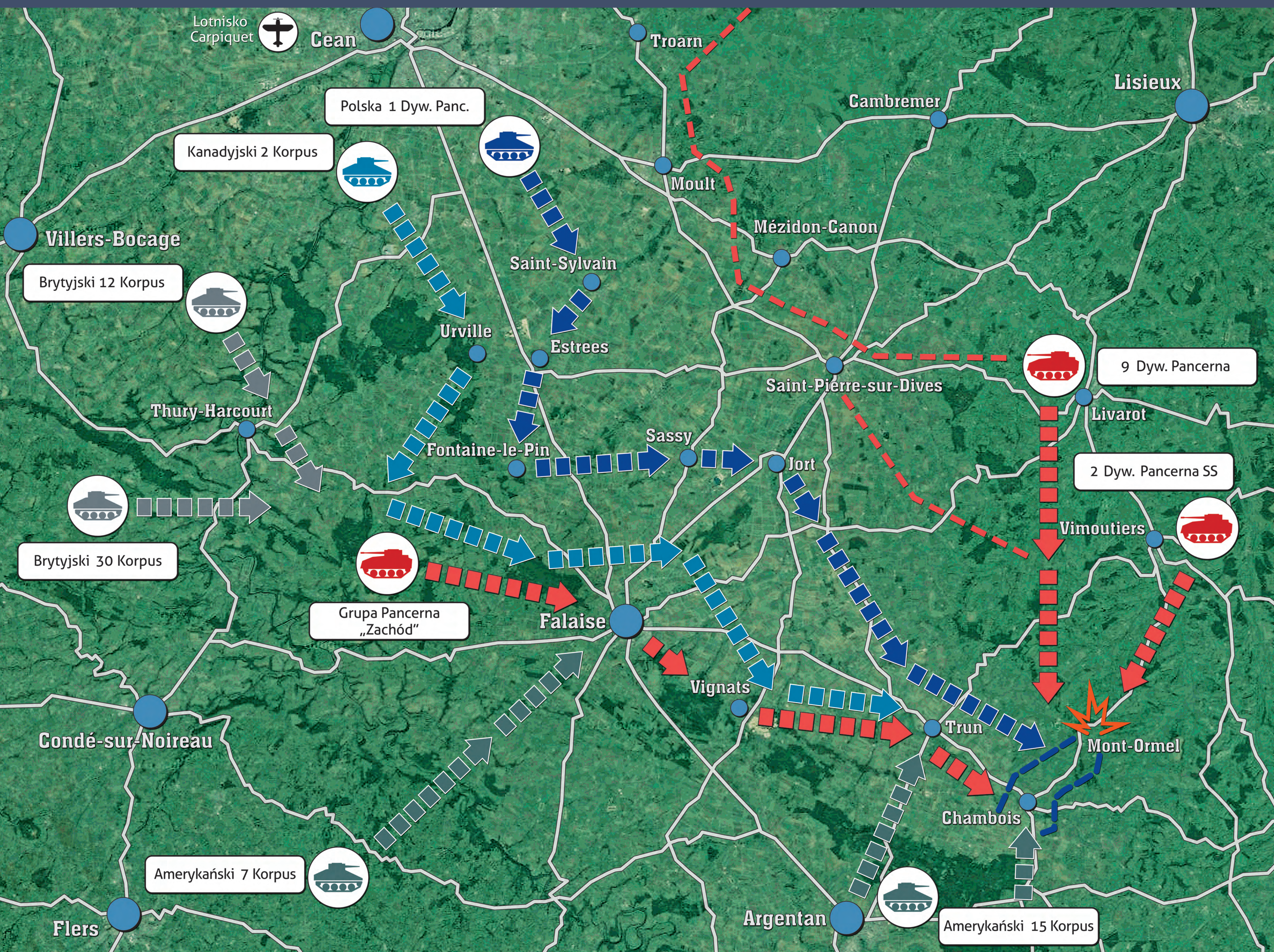
niepodległa

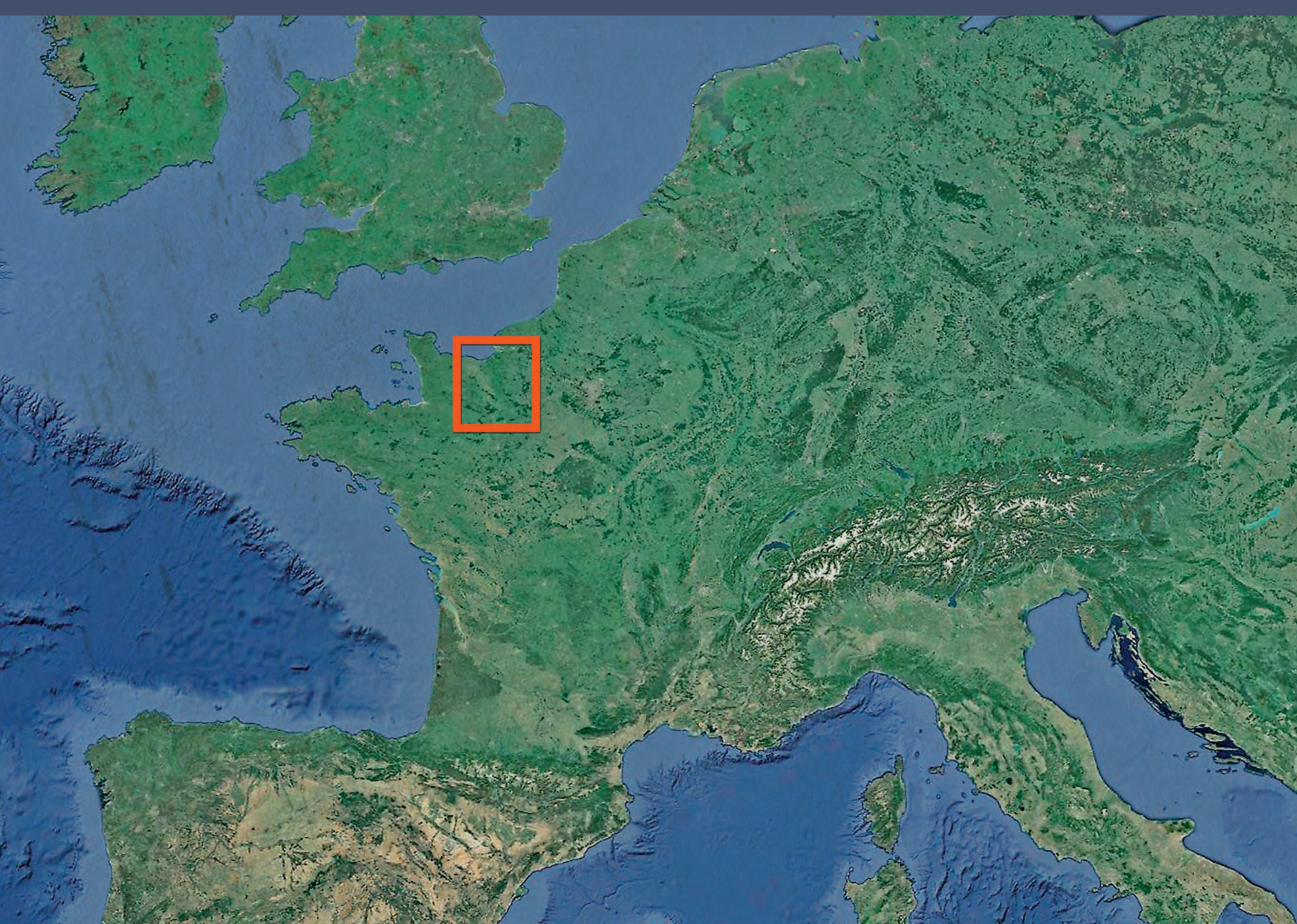
Muzeum Historyczne w Lublinie

Wystawa zrealizowana w ramach projektu pn. Trzech generałów — wystawa plenerowa z katalogiem, dofinansowanego ze środków Biura „Niepodległa” w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

Bitwa pod Falaise 7–21 VIII 1944

Mapa opracowana na podstawie zdjęcia satelitarnego z <https://maps.google.pl>

Bitwa pod Falaise 7 sierpnia – 21 sierpnia 1944 r.

**Stany
Zjednoczone
Wlk. Brytania
Kanada
Polska**

**ponad 6000 zabitych
(w tym 588 Polaków)
ok. 54 000 rannych i zaginionych
(w tym 1114 Polaków)**

III Rzesza

ponad 12 000 zabitych
ok. 50 000 rannych i zaginionych
ok. 60 000 wziętych do niewoli

- ■ ■ ■ ■ kierunki działania oddziałów amerykańskich
- ■ ■ ■ ■ kierunki działania oddziałów polskich
- ■ ■ ■ ■ kierunki działania oddziałów kanadyjskich
- ■ ■ ■ ■ kierunki działania oddziałów niemieckich
- — — — — pozycje obronne oddziałów polskich
- — — — — pozycje obronne oddziałów niemieckich

Żołnierze 1 Pułku Pancernego 10 Brygady Kawalerii Pancernej, fot. Wilkes, zbiory Imperial War Museums

Zniszczone niemieckie pojazdy na drodze pod Mont-Ormel, zbiory Imperial War Museums

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

niepodlega

Muzeum Historyczne w Lubinie

Wystawa zrealizowana w ramach projektu pn. Trzech
generałów — wystawa plenerowa z katalogiem,
dofinansowanego ze środków Biura „Niepodległa”
w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

Wyzwolenie Bredy 29 X 1944

Mieszkańcy Bredy wiwatujący na cześć żołnierzy 1 Dywizji Pancernej podczas przemarszu ulicami miasta 2 XI 1944 roku, zbiory Imperial War Museums

M 8

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

niepodległa

Muzeum Historyczne w Lublinie

Wystawa zrealizowana w ramach projektu pn. Trzech generałów — wystawa plenerowa z katalogiem, dofinansowanego ze środków Biura „Niepodległa” w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

Stanisław Sosabowski

1892–1967

Generał brygady Wojska Polskiego. We wrześniu 1939 roku dowodził (w stopniu pułkownika) 21 Pułkiem Piechoty „Dzieci Warszawy”, który brał udział w bitwie pod Mławą, a następnie uczestniczył w obronie Warszawy.

Po kapitulacji i ucieczce z niewoli, wstąpił do pierwszej polskiej organizacji zbrojnej „Służba Zwycięstwu Polski”. Na rozkaz przełożonych wyruszył do Paryża, do którego dotarł 21 grudnia 1939 roku. Po spotkaniu z gen. Sikorskim został mianowany dowódcą, najpierw 1 Dywizji Grenadierów, a następnie 4 Dywizji Piechoty, która na skutek braku uzbrojenia nie wzięła udziału w walkach na terenie Francji.

19 czerwca 1940 roku płk Sosabowski wraz z częścią swoich żołnierzy został ewakuowany do Wielkiej Brytanii, gdzie objął dowództwo 4 Brygady Kadrowej Strzelców, przekształconej w 1 Samodzielną Brygadę Spadochronową.

W połowie 1944 roku Brygada została podporządkowana dowództwu brytyjskiemu. Pułkownik Sosabowski dostał awans na generała brygady.

Między 18 a 25 września Polacy wzięli udział w nieudanej operacji „Market Garden”, której celem było m.in. opanowanie przez aliantów mostów w miejscowościach Nijmegen i Arnhem. Podczas walk pod Arnhem Brygada poniosła duże straty, a gen. Sosabowski (pomówiony o niesubordynację) rozkazem z 27 grudnia 1944 roku, został odsunięty od dowodzenia.

Po wojnie pozostał w Wielkiej Brytanii. Pozbawiony świadczeń kombatanckich przez wiele lat pracował jako robotnik magazynowy. Zmarł 25 września 1967 roku w szpitalu w Hillingdon. Od 1969 roku spoczywa na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie.

Fot. Władysław Prytyś, zbiory Imperial War Museums

S1

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Niepodległa

Muzeum Historyczne w Lublinie

Wystawa zrealizowana w ramach projektu pn. Trzech generałów — wystawa plenerowa z katalogiem, dofinansowanego ze środków Biura „Niepodległa” w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

1 SBS w Wielkiej Brytanii 1941–1944

Ćwiczenia 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej, przygotowania przed skokiem — żołnierze zakładają spadochrony, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

S 2

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

niepodległa

Muzeum Historyczne w Lubinie

Wystawa zrealizowana w ramach projektu pn. Trzech generałów — wystawa plenerowa z katalogiem, dofinansowanego ze środków Biura „Niepodległa” w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

1 SBS w Wielkiej Brytanii 1941–1944

Polskie Centrum Szkolenia Spadochronowego w Largo House — Szkocja, marzec 1942 roku, fot. W. T. Lockyear, zbiory Imperial War Museums

S 3

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

niepodległa

Muzeum Historyczne w Lubinie

Wystawa zrealizowana w ramach projektu pn. Trzech generałów — wystawa plenerowa z katalogiem, dofinansowanego ze środków Biura „Niepodległa” w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

1 SBS w Wielkiej Brytanii 1941–1944

Uroczystości związane z wręczeniem 1 SBS sztandaru przez prezydenta Raczkiewicza, 15 czerwca 1944 roku, fot. Czesław Datka, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Fot. Czesław Datka, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

Fot. Czesław Datka, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

S 4

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

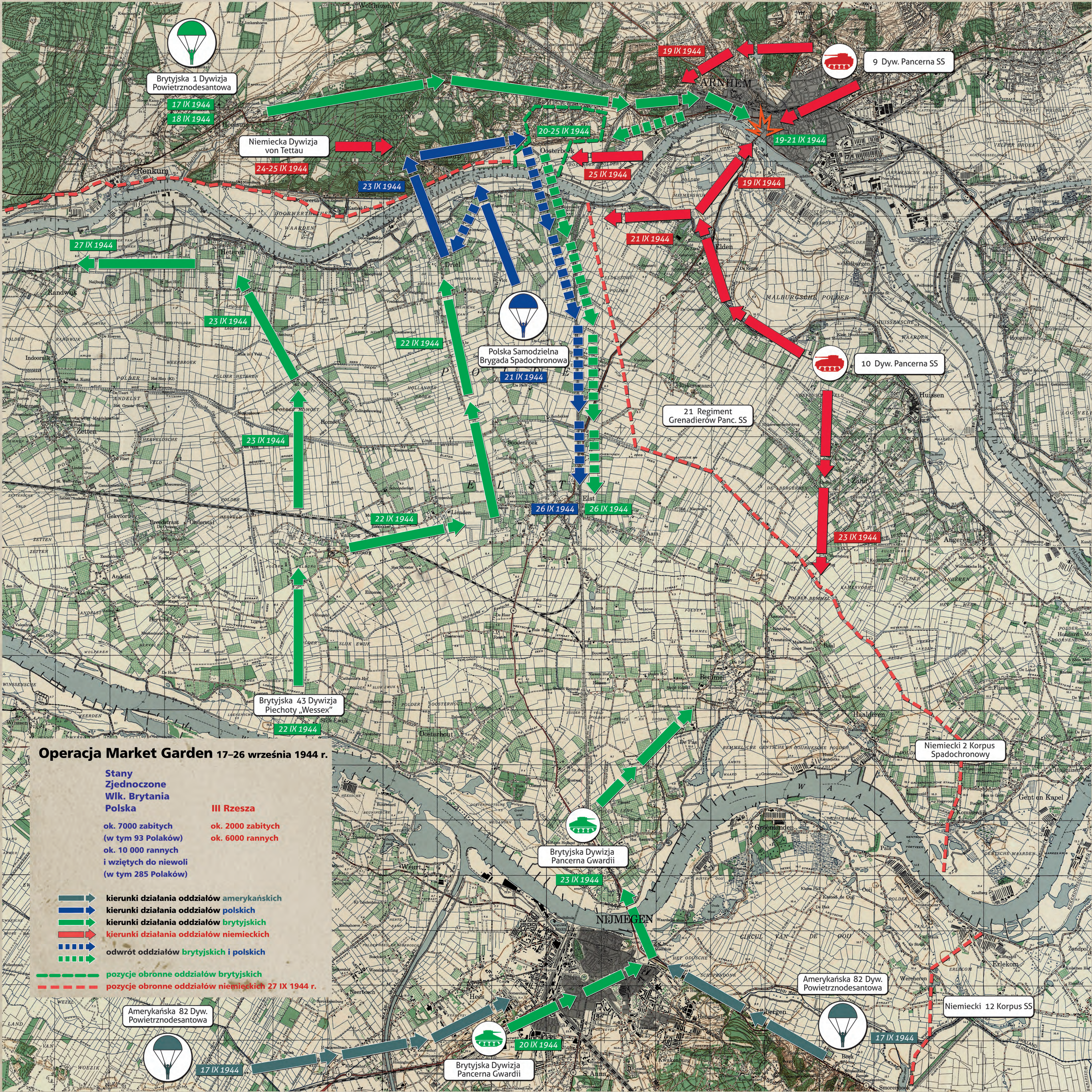
niepodległa

Muzeum Historyczne w Lublinie

Wystawa zrealizowana w ramach projektu pn. Trzech generałów — wystawa plenerowa z katalogiem, dofinansowanego ze środków Biura „Niepodległa” w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

Operacja „Market Garden” 17–26 IX 1944

Żołnierze 1 SBS, fot. archiwum Mariana Zimmala, zbiory Imperial War Museums

Most w Arnhem, fot. zbiory Imperial War Museums

Operacja „Market Garden” 17–26 IX 1944

Spadochroniarze na pozycjach obronnych pod Arnhem, fot. D. M. Smith, zbiory Imperial War Museums

Widok na most drogowy w Nijmegen, fot. zbiory United States Army Military History Institute

Walki uliczne w Oosterbeek, fot. D. M. Smith, zbiory Imperial War Museums

Żołnierze 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej w Driel, fot. zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego

75. rocznica operacji „Market Garden” Holandia, IX 2019

Douglas C-47 Skytrain znany także jako Dakota — amerykański samolot transportowy, fot. Marek Zawadka

S7

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

niepodległa

Muzeum Historyczne w Lubinie

Wystawa zrealizowana w ramach projektu pn. Trzech generałów — wystawa plenerowa z katalogiem, dofinansowanego ze środków Biura „Niepodległa” w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

75. rocznica operacji „Market Garden” Holandia, IX 2019

Pokaz skoków spadochronowych, fot. Piotr Bieruta

Wydawca: Muzeum Historyczne w Lubinie

S 8

Koncepcja wystawy: Marek Zawadka
Teksty: Wojciech Holicki
Korekta: Dorota Gońda, Zorika Mikołajczak
Koordynator projektu: Ewelina Hładuch
Opracowanie graficzne: Tomasz Pulwer